

**Komunikace s novináři
aneb
jak na to a na co si dát pozor**

Ze života popularizátora

- 1) Proč ne/komunikujeme s novináři
- 2) Druhy novinářů a jak s nimi jednat
- 3) Druhy médií a jejich nástrahy

Problém:

- vědci **neradi** komunikují s novináři

Problém:

- vědci neradi komunikují s novináři

Příčiny:

- **obavy** z chybné interpretace, z neznámého
- **skromnost** - vědci by raději v klidu bádali, neradi jsou rušeni

Problém:

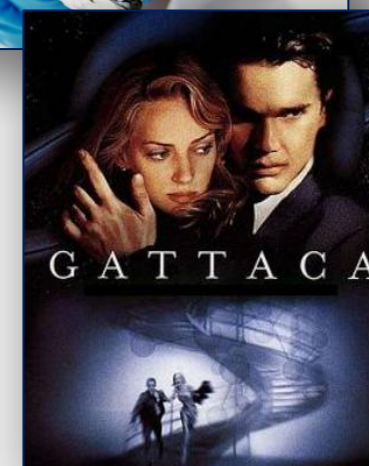
- vědci neradi komunikují s novináři

Příčiny:

- obavy z chybné interpretace
- skromnost - vědci by raději v klidu bádali, neradi jsou rušeni

Důsledky:

- **bez pomoci odborníků** pak vědecké výsledky **chybně interpretují**:
 - přímo sami novináři
 - aktivisté
 - politici
- **veřejnost** pak **ve vědě vidí**:
 - slepou **nadějí** (věda nás zachrání, lidstvo spolehlivě přežije)
 - nebo naopak mají **katastrofické obavy** (vědecký pokrok je cestou do záhuby - GMO, klonování, očkování apod.)

Problém:

- vědci neradi komunikují s novináři

Příčiny:

- obavy z chybné interpretace
- skromnost - vědci by raději v klidu bádali, neradi jsou rušeni

Důsledky:

- bez pomoci odborníků pak vědecké výsledky chybně interpretují:
 - přímo sami novináři
 - aktivisté
 - politici
- veřejnost pak ve vědě vidí:
 - slepou nadějí (věda nás zachrání, lidstvo spolehlivě přežije)
 - nebo naopak mají katastrofické obavy (vědecký pokrok je cestou do záhuby - GMO, klonování, očkování apod.)

Řešení:

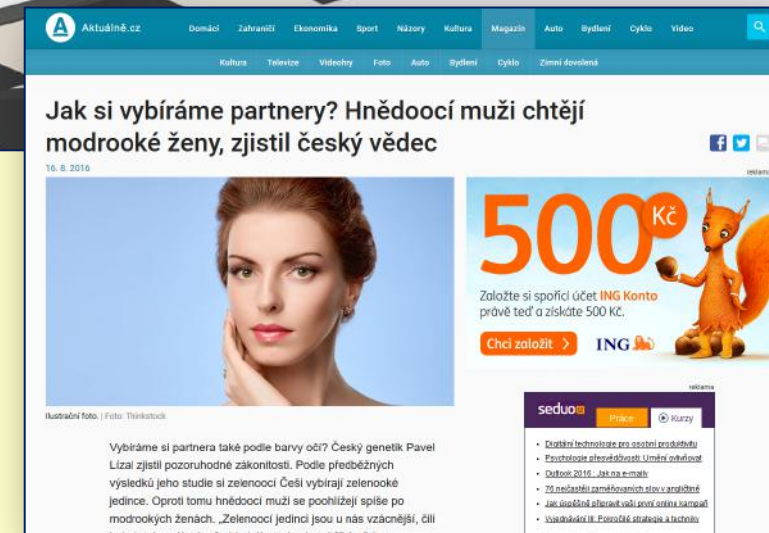
- **nebát se** ani novinářů, ani kolegů (zejména těch, kteří rozhovory odmítají)
- **bavit se** možností popularizovat vědu
- **zvyknout si** nejen **na pozitivní**, ale **i negativní reakce** veřejnosti (*diskuse*)

Budu se snažit vše dokládat i **na příkladech**

= 90 % budou **mé příspěvky** v médiích

- nebudu popotahován kolegy popularizátory 😊
- uvidíte tak **příklady na tématech blízkých oboru**
- většinou **na populárně vědeckém výzkumu**
- jdu s kůží na trh, ale **chci vás pro komunikaci s novináři nadchnout a získat** 😊

Druhy novinářů a jak s nimi jednat

1) bulvární, vědecký bulvár

- **buďte maximálně obezřetní**
- **chtějí za každou cenu senzaci - trpělivě vysvětlujte, nenaskočte na lep**
(např. zkušenost s reportáží o GMO pro Rovnost, barva očí pro Blesk)
- **vyžádejte si text nebo příspěvek k revizi/shlédnutí = pokud je to odradí, nemáte čeho litovat**
- **počítejte s bulvarizací**
 - např. název článku - „Vědec zkoumá lásku podle barvy očí“
 - reportáž s prvky bulváru (často o tom ani vědec neví) - např. Televizní noviny na Nově

Vědec zkoumá lásku podle barvy očí

EMA ZEULOVÁ

Brno - Ve škole nejradyji trávil čas v chemické laboratoři nad zkumavkami a s pipetou v ruce. Později Pavla Lízala nadchla biologie a především genetikou. O své poznatky se s lidmi podělil na zítřejší Noci vědců. „Mám připravenou hru o genetickém vývoji lidstva,“ láká návštěvníky jednacího stolu vědec.

vem právě těchto genů bádá v bohumickém kampusu v Brně. „Někdo hořkou chuť cítí, někdo ne. A to je dané pouze geneticky,“ vysvětluje Lízal.

Na univerzitě už rok také zjišťuje, jestli výběr budoucího partnera souvisí s barvou očí. Nechal se inspirovat výzkumem z Norska. „Norští vědci zjistili, že modroocí muži si častěji vybírají ženy se stejnou barvou očí. Tento

barvou očí stejně jako v Norsku.

Častěji než v laboratoři tráví čas za učitelkou katedrou. „Už ve škole jsem svoje spolužáky doučoval v přírodních vědách,“ vzpomíná a dodává,

že učení ho bavilo vždycky. Věřil, že má dar srozumitelně vysvětlit i složitou látku.

Na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity přednáší o genetice a molekulární biologii. V učení vidí smysl svého života. Mnohdy je pro něj důležitější než výzkum.

Lízal žije vědou i ve svém volném čase. Na sociální síti Facebook si založil stránku, která se věnuje paleogenetice.

deník, 25.9.2014

Druhy novinářů a jak s nimi jednat

2) seriózní neodborník

- chce podložené informace - udělá s vámi rozhovor, ptá se a ujasňuje si, čemu nerozumí
- souhlasí s možností přečtení článku nebo poslechnutí/shlédnutí příspěvku
- upraví podle vašich připomínek 😊 / zveřejní bez úprav 😞

Nesnášíte brokolici a růžičkovou kapustu? Možná za to může gen hořké chuti, říká český genetik
3. 8. 2016

Foto: Thinkstock

Proč někdo vysloveně nesnáší brokolici nebo růžičkovou kapustu? Proč je někdo na kávu závilý a jiný nemůže požit cokoliv kávového? Jednou z příčin může být mutace genu TAS2R38, jenž je jedním z více než desítky genů pro receptory hořké chuti. Kdo má tento gen zmutovaný, je tzv. "nechutnač", vnímá chuť jinak; hořkou látku PTC, jejíž přírodní obdoba se nachází právě v brokolici či kapustě, jako hořkou nečist, tudíž mu zelenina více chutná. Na slopě zákonitostem genové mutace a

klikněte pro otevření

Jak si vybíráme partnery? Hnědoocí muži chtějí modrooké ženy, zjistil český vědec
16. 8. 2016

Ilustrační foto: Foto: Thinkstock

Vybíráme si partnery také podle barvy očí? Český genetik Pavel Lízal zjistil pozoruhodné zákonitosti. Podle předběžných výsledků jeho studie si zelenoocí Češi vybírají zelenoocí jedince. Oproti tomu hnědoocí muži se poohlížejí spíše po modrookých ženách. „Zelenoocí jedinci jsou u nás vzácnější, cíli

klikněte pro otevření

DNA přežije i tisíce let
Genetika odhaluje pachatele zločinů, levobočky kradlů, urní identifikovat kostry ze starých hrobů. Dokáže ODHALIT PŮVOD BOLENY NEMOCNÉ?

Co je to DNA? DNA je dědičná informace, která určuje všechny vlastnosti organismu. Je to dlouhá molekula, která se skládá z řetězce cukrů a fosforu, který je spojen s řetězcem kyslíku a dusíku. Tento řetězec je rozdělen do segmentů, které se nazývají geny. Každý gen obsahuje informace o tom, jak se má vytvořit určitý protein. Proteiny jsou základními stavebními kameny organismu a jsou zodpovědné za všechny jeho funkce.

Proč je DNA důležitá? DNA je klíčem k pochopení, jak se organismus vyvíjí a jak se přizpůsobuje prostředí. Díky studii DNA můžeme odhalit příčiny mnoha nemocí a také zjistit, jak se lidé a ostatní organismy v průběhu času měnili. DNA je také důležitá pro forenzní genetiku, která pomáhá identifikovat pachatele zločinů a naleznout příbuzní.

Co je to DNA? DNA je dědičná informace, která určuje všechny vlastnosti organismu. Je to dlouhá molekula, která se skládá z řetězce cukrů a fosforu, který je spojen s řetězcem kyslíku a dusíku. Tento řetězec je rozdělen do segmentů, které se nazývají geny. Každý gen obsahuje informace o tom, jak se má vytvořit určitý protein. Proteiny jsou základními stavebními kameny organismu a jsou zodpovědné za všechny jeho funkce.

klikněte pro otevření

Druhy novinářů a jak s nimi jednat

3) novinář odborník - vaše výhra v loterii

- specializuje se na popularizaci vědeckých poznatků
(dříve *Meteor*, nyní *Vesmír* - Marek Janáč; *Technet* - Pavel Kasík, Matouš Lázňovský apod.)

klikněte pro otevření

Marek Janáč

Redaktor, editor

Facebook

Google+

E-mail

Druhy novinářů a jak s nimi jednat

3) novinář odborník - vaše výhra v loterii

- specializuje se na popularizaci vědeckých poznatků
(dříve *Meteor*, nyní *Vesmír* - *Marek Janáč*; *Technet* - *Pavel Kasík*, *Matouš Lázňovský* apod.)
- je nadšený a vzdělaný - ví, na co se ptá, má přehled i znalosti
- článek nebo příspěvek tvoří ve spolupráci s vámi
- někdy si vyžádá i podkladové články nebo si je dokonce sám najde
- přistoupí na korektury/úpravy
- umí citlivě popularizovat
- učte se od takových novinářů a novinářek jak popularizovat
- navažte hlubší spolupráci - většinou se po dobré zkušenosti ozve sám, ale vyjde vám vstříc, když budete něco potřebovat od něj

Marek Janáč

Redaktor, editor

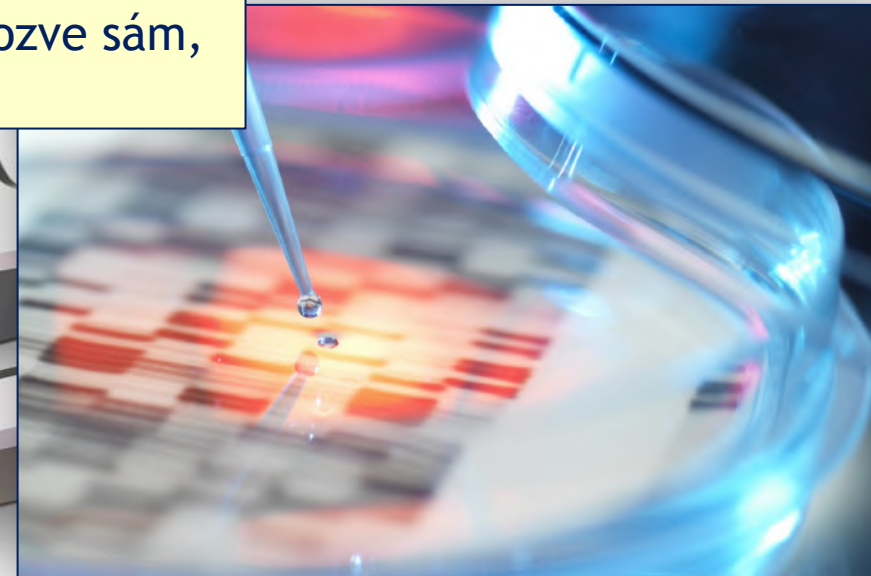
Facebook

Google+

E-mail

Při korektuře je důležité věřit svému novináři:

- obvykle **umí popularizační jazyk** = přijměte v zájmu čtenářů některá zjednodušení nebo zkratky, pokud nejdou přes čáru
- „vymažte si hlavu“ - **zapomeňte veškeré odborné znalosti**, které máte a čtěte očima laika
- hlavně **úplně zapomeňte na laboratorní žargon** - absolutní zákaz
- **odborné termíny se snažte nahradit a nebo maximálně vysvětlujte**
(např. heterozygot - „to zní jak název z jiné planety“ 😊, gameta, metylace, apod.)

téma — potraviny

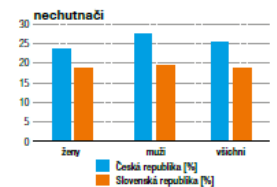
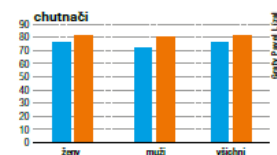
Experiment: Někdo to rád hořké

Obvykle k článkům nepřikládáme testovací papírové proužky. Není totiž mnoho příležitostí, jak touto cestou podpořit právě bžící výzkum. Tentokrát máme dojem, že i vy byste mohli mít chuť zjistit cosi sami o sobě a současně pomoci studii genetiky Pavla Lízala z Masarykovy univerzity v Brně.

text **PAVEL LÍZAL A LUCIE RÁČKOVÁ**

CÍLEM zmíněného genetického populačního výzkumu je porovnání obyvatel České a slovenské republiky s pomocí tří jednodu-

Teprve 72 let po Foxově objevu se roku 2003 podařilo najít i gen, který je za tyto rozdíly zodpovědný - TAS2R38, nalézající

ČESKOU REPUBLIKU zde reprezentují údaje z Jihomoravského kraje, Slovensko je zastoupeno daty získanými v Trenčinském kraji.

hořké chutí tak, že necítíme hořkost PTC, ale k jiným hořkým látkám zůstáváme vnímaví. Víme to díky plodům rostliny

populační genetiky —

Chutí k rakovině

Česko je dlouhodobě jednou z pěti zemí světa s nejvyšším výskytem rakoviny tlustého střeva a konečníku (kolorektálního karcinomu). Každý rok tuto diagnózu slyší kolem osmi tisíc lidí a téměř polovina počtu na nemoc ve stejné době zemře. Pátrání po příčinách vede až k lidskému jazyku.

text **PAVEL LÍZAL**

KDYŽ PŘED 70 LETY náhodou vyšlo najevo, že při položení látky fenylthiocarbamid

a České republice a porovnávala je s kontrolní skupinou 1222 dopud zdravých lidí. Výzkum

hořkost PTC necítí, jsou tedy v naší populaci relativně vzácní. Těmto výsledkům se česká

[klikněte pro otevření](#)

Druhy médií

papírová/tištěná/web

- **noviny** - chtějí krátký příspěvek na poslední chvíli, hodně zestručněná informace
- **časopisy** novinového typu (např. přílohy deníků, 100+1 apod.) - často i delší příspěvek na stranu nebo dvě, řeší většinou v pohodlném předstihu
- **popularizační časopisy** (např. Vesmír) - delší příspěvky, tematicky zaměřené, čas na přípravu je na základě oboustranné domluvy

Výhody:

- máte **možnost** v rámci časového limitu **si text promyslet**
- vyjma novin je **čas na korektury** nebo na vyjádření se a doladění textu

téma – potraviny

Experiment: Někdo to rád hořké

Obvykle k článkům nepřikládáme testovací papírové proužky. Není totiž mnoho příležitostí, jak touto cestou podpořit právě bříččí výzkum. Tentokrát máme dojem, že i vy byste mohli mít chuť zjistit cosi sami o sobě a současně pomoci studii genetiky Pavla Lízala z Masarykovy univerzity v Brně.

text: PAVEL LÍZAL A LUCIE RÁČKOVÁ

CÍLEM zmíněného genetického populačního výzkumu je porovnání obyvatel České a Slovenské republiky s pomocí tří jednoduchých testů. Teprve 72 let po Foxově objevu se roku 2003 podařilo najít i gen, který je za tyto rozdíly zodpovědný – TAS2R38, nálezající

hořké chuti tak, že necítíme hořkost PTC, ale k jiným hořkým látkám zůstáváme vnímaví. Víme to díky plodům rostliny

Kategorie	Česká republika (%)	Slovenská republika (%)
ženy	~75	~75
muži	~75	~75
všichni	~75	~75

Kategorie	Česká republika (%)	Slovenská republika (%)
ženy	~25	~25
muži	~25	~25
všichni	~25	~25

ČESKOU REPUBLIKU ZDE reprezentují lidé z Jihomoravského kraje, Slovensko je zastoupeno daty získanými v Trenčinském kraji.

DNA přežije i tisíce let

Genetika odhaluje pachatele zločinů, levoobčecí králů, umí identifikovat kostry ze starých hrobů. Dokáže odhalit původ ROZEMNÝ NĚMČOVÝ?

Věda odhaluje pachatele zločinů, levoobčecí králů, umí identifikovat kostry ze starých hrobů. Dokáže odhalit původ ROZEMNÝ NĚMČOVÝ?

Genetika odhaluje pachatele zločinů, levoobčecí králů, umí identifikovat kostry ze starých hrobů. Dokáže odhalit původ ROZEMNÝ NĚMČOVÝ?

Genetika odhaluje pachatele zločinů, levoobčecí králů, umí identifikovat kostry ze starých hrobů. Dokáže odhalit původ ROZEMNÝ NĚMČOVÝ?

Genetika odhaluje pachatele zločinů, levoobčecí králů, umí identifikovat kostry ze starých hrobů. Dokáže odhalit původ ROZEMNÝ NĚMČOVÝ?

Aktuálně.cz

Domácí Zahraničí Ekonomika Sport Národy Kultura Magazín Auto Bydlení Cyklo Video

Kultura Televize Vědyhojny Foto Auto Bydlení Cyklo Zvířata domovně

Jak si vybíráme partnery? Hnědoocí muži chtějí modrooké ženy, zjistil český vědec

16. 8. 2016

500 Kč

Založte si sporičí účet ING Konto a provedeť a získáte 500 Kč.

Chci založit > ING

seduo

Vybíráme si partnery také podle barvy očí? Český genetik Pavel Lízal zjistil pozoruhodné zákonitosti. Podle predbřížných výsledků jeho studie si zelenocí Češi vybírají zelenoocí partnery. Oproti tomu hnědoocí muži se poohlížejí spíše po modrookých ženách. „Zelenocí jedinci jsou u nás vzácnější, čímž

klikněte pro otevření

klikněte pro otevření

Druhy médií

rozhlas

- různé druhy žádostí
 - vyjádření (interpretuje vás novinář)
 - komentář, reportáž - sestříhaný záznam rozhovoru s vámi
 - rozhovor - předtočený (rozhovor nebo reportáž), v živém vysílání
- mluďte jednoduše, artikulujte, používejte příklady a popisy (*posluchač vás pouze slyší*)

audio-spoty na webu, např. časopisu Vesmír

Český rozhlas ZPRÁVY IRADIO PROGRAM STANICE SPECIÁLY

PROGRAM POŘADY AUDIOARCHIV DVACET MINUT HOST KVÍZY ZELENÁ VLNA

AKTUÁLNĚ ARCHIV

Host Radiožurnálu 2. března 2017 v 09:05

Barva očí, vlasů, původ, podoba, jednou snad i příjmení. Co všechno lze vyčíst z DNA?

Může být Božena Němcová potomek kněžny Zahaňské? A kdo byl otec Tomáše Garrigue Masaryka? Na takové otázky by za určitých okolností mohla odpovědět analýza DNA. Ale nejde jen o historii, obor pomáhá i v kriminalistice – z DNA by se dokonce jednou snad dalo stanovit i příjmení mužského jedince.

Rozhovor s Pavlem Lízalem

V případě studie historických osobnosti se... Jak se geny projevují v našem vnímání chuti?

Radiožurnál - Host Lucie Výborné (02.03.2017 09:05)
Přehrávač stanice Český rozhlas Radiožurnál (zpravodajství a publicistika)

klikněte pro otevření

rozhovor

Dvojka ŽIVĚ ARCHIV

Přehrávání Archiv pořadu | Stránka pořadu

Meteor (28.04.2012 08:50)

Čas je složený ze zrnek, tvrdí fyzik. Kolik železa byste našli ve vlastním těle? Měl Thor Heyerdahl pravdu?...

4:54 / 47:41

Sdílet: f t G+ e

Vložit na svůj web | Stáhnout

klikněte pro otevření

reportáže

např. pod odkazem od 3:00 o osídlení Velikonočního ostrova

klikněte pro otevření

SoundCloud

Marek Zvuk 2016 - 05 - 15 Embryo Jaroslav Petr

7:16

audio-spot

Druhy médií

rozhlas

- různé druhy žádostí
 - vyjádření (interpretuje vás novinář)
 - komentář, reportáž - sestříhaný záznam rozhovoru s vámi
 - rozhovor - předtočený (rozhovor nebo reportáž), v živém vysílání
- mluvte jednoduše, artikulujte, použijte příklady a popisy (*posluchač vás pouze slyší*)

audio-spoty na webu, např. časopisu Vesmír

Výhody:

- příspěvek může mít **větší dosah** než v tištěném médiu
- posluchač slyší váš hlas - **slyší vědce**, ne novináře = **více tomu věří**
- **můžete nakazit nadšením** (pokud vás neovládne tréma 😞)

Druhy médií

rozhlas

- různé druhy žádostí
 - vyjádření (interpretuje vás novinář)
 - komentář, reportáž - sestříhaný záznam rozhovoru s vámi
 - rozhovor - předtočený (rozhovor nebo reportáž), v živém vysílání
- mluvte jednoduše, artikulujte, používejte příklady a popisy (*posluchač vás pouze slyší*)

audio-spoty na webu, např. časopisu Vesmír

Výhody:

- příspěvek může mít větší dosah než v tištěném médiu
- posluchač slyší váš hlas - slyší vědce, ne novináře = více tomu věří
- můžete nakazit nadšením (pokud vás neovládne tréma 😞)

Nevýhody:

- vyjadřujete se **ústně a okamžitě**, často **reagujete na dotazy novináře**
- **nelze promyslet** jako text = přemýšlejte na plné obrátky a **mluvte s minimem odborných termínů**
- **předáváte informaci jen v audio podobě**
- **není možnost korektury**, autorizace jen v omezené (míře spíše výjimečně)

Druhy médií

televize

- **různé druhy žádostí**
 - **vyjádření** (interpretuje vás novinář)
 - **komentář** - sestříhaný obrazový záznam rozhovoru s vámi
 - **rozhovor** - předtočený rozhovor (Věda 24), vystoupení v živém vysílání (Hyde Park Civilizace)
- **opět mluďte jednoduše, artikulujte, používejte příklady a popisy**

klikněte pro otevření

klikněte pro otevření

klikněte pro otevření

Druhy médií

televize

- různé druhy žádostí
 - vyjádření (interpretuje vás novinář)
 - komentář - sestříhaný obrazový záznam rozhovoru s vámi
 - rozhovor - předtočený rozhovor (Věda 24), vystoupení v živém vysílání (Hyde Park Civilizace)
- opět mluvte jednoduše, artikulujte, používejte příklady a popisy

Výhody:

- příspěvek má **velký plošný dopad**
- divák slyší váš hlas a také **vás vidí** - personifikace = **důvěra ve sdělované**
- lze využít **infografiku**
- dejte si **pozor na neverbální komunikaci**
- **můžete nakazit nadšením**

Druhy médií

televize

- různé druhy žádostí
 - vyjádření (interpretuje vás novinář)
 - komentář - sestříhaný obrazový záznam rozhovoru s vámi
 - rozhovor - předtočený rozhovor (Věda 24), vystoupení v živém vysílání (Hyde Park Civilizace)
- opět mluvte jednoduše, artikulujte, používejte příklady a popisy

Výhody:

- příspěvek má **velký plošný dopad**
- divák slyší váš hlas a také **vás vidí** - personifikace = **důvěra ve sdělované**
- lze využít **infografiku**
- dejte si **pozor na neverbální komunikaci**
- **můžete nakazit nadšením**

Nevýhody:

- **nelze si promyslet dopředu**
- v případě reportáže **jen několika sekundový sestříhaný spot** - nečekané sdělení :-o
- **není možnost korektury**, autorizace jen v omezené (míře spíše výjimečně)

A co sociální média?

- proč ne
- často **spíše jako upoutávkový význam**
- **elektronické časopisy**
- **možná budoucnost - specializované facebookové a twitterové projekty**

Host Radiožurnálu (oficiální)
2. března v 7:00 · 🌐

Jakou roli hraje ve vědě náhoda? Zeptá se Lucie Výborná, odpoví genetik Pavel Lízal.

2

Milujeme vědu
sobota v 19:36 · 🌐

Pomohla vám už někdy u starostí rada: "Tak na to nemysli"? Potlačili jste někdy při dietě úspěšně myšlenky na dobrotu ve spízi? To, že se vám to nepodařilo, není překvapením. Již Dostojevskij učinil zajímavý postřeh: „Zkuste si zadat úkol nemyslet na bílého medvěda, a uvidíte, že vám právě tato věc vytane na mysl každou minutu.“ Profesor psychologie Daniel M. Wegner z Harvard University pak zasvětil podstatnou část své profesní kariéry ověřování Dostojevského předpokladu a zjistil, že schopnost potlačovat nežádoucí myšlenky pravděpodobně není lidem dána:

muni

Proč nám nejde nemyslet

Proč se nám vtírají do mysli nevtávané myšlenky a dá se s tím něč...
online.muni.cz

8

1 sdílení

👍 Se mi líbí 💬 Komentář ➦ Sdílet

vesmír Neuron Neuron impuls

Domů Téma Další články Stažené Názory Zvukem Časopisy Přihlášení Expedice 🔍

NA OČÍCH ZÁLEŽÍ

Pavel Lízal, 10. 8. 2016, Staročlánek

B arva očí patrně ovlivňuje výběr partnera. Ukazují to studie, s nimiž souvisí

elektronické časopisy

upoutávka na pořad
nebo článek

facebook

E-mail/telefon Heslo

pavel6473@gmail.com

Přihlásit se

Zapomněli jste přístup k účtu?

Zajímavosti z paleogenetiky a populační genetiky

tematické FB stránky

Hodně štěstí v komunikaci s novináři

DĚKUJI ZA POZORNOST

